

UČNI NAČRT

Tematski sklop	Izbirni del
Tema / vsebina	Biti ali imeti

UČNI NAČRT

Cilji	Spoznajajo soodvisnost, prepletenost vplivov (družbenih, ekonomskih, političnih, moralnih) pri nastajanju ključnih dilem sodobnega časa. Razvijajo občutljivost za okoljske probleme.
Pojmi	Okoljski problemi, izginjanje deževnega gozda
Možne medpredmetne povezave	Biologija, Filozofija za otroke.
Dodatne informacije za učitelje	- Literature in nasploh virov, ki se nanašajo na dileme, razpotja in zlasti na okoljske probleme je izjemno veliko, toliko, da je med njimi celo težko izbrati. Učitelj naj izbere tiste, ki so še posebno pereči ali ki utegnejo postati problemi prihajajoče generacije. Predstavi jih naj kot dileme! - Učitelj bo poleg tega v razgovor v razredu uvedel sogovornika, tj. Asimova oziroma odlomke iz njegove knjižice. To mora opraviti tako, da bodo učenci dobili občutek, da knjižni vir ne nastopa kot avtoriteta, temveč kot partner v dialogu, kot pomoč pri razmisleku, kot vir, s katerim je mogoča razprava ipd. - Ta model predvideva kar nekaj dela s teksti (čeprav kratkimi) in povezovanja med prebranimi odlomki.
Dodatne informacije za učence	Učenci naj bodo pozorni na dileme, ki jih prednje prinaša življenje in premislijo o teh dilemah. Premislijo naj o prebranih odlomkih in jih med seboj povežejo v eno samo zgodbo. Poskušajo se naj organizirati za akcijo sajenja dreves.

DIDAKTIČNI MODELI

Ime	Kdo je kriv?
Neposredni cilji	Učenci se soočijo z dilemo med biti in imeti, pri čemer ta dilema ni črno-bela. Najti poskušajo rešitev dileme, zasnovati nek načrt za njeno zmanjšanje. S tem krepijo občutek oziroma dovtetnost za zapletena vprašanja sodobnega sveta. Spoznava sovisnost sveta, ljudi in dogodkov na Zemlji.
Didaktična naloga	Učitelj učencem zastavi dilemo, ki jo je potrebno analizirati, odkriti povezave med na prvi pogled nepovezanimi dogajanjmi itd. Potrebno je izdelati tudi načrt za rešitev dileme.
Metodika-variante	
1. varianta	
<u>Načrt razprave z učenci:</u>	
Učitelj v uvodu prebere naslednji odlomek iz knjige I. Asimova <i>Zakaj izginja deževni gozd?</i>	
A: <i>Uvod</i>	
1. »Kdo je krivec?	
Ljudje, ki živijo blizu deževnega gozda, krčijo gozd, da bi zaslužili denar s kmetijstvom, živinorejo in lesom. Večino kmetijskih pridelkov in govejega mesa z živinorejskih farm prodajo v ZDA, Kanado in Evropo. Iz lesa izdelujejo pohištvo in papir, pošiljke pa so spet namenjene na zahod (Asimov 1996).«	

Kdo je torej kriv, da deževni gozd izginja? Zakaj tako menite? Ali je mogoče tudi drugačno mnenje?

2. Po krogu razprave preberemo, kaj pravi Asimov:

»Za uničevanje deževnega gozda smo torej krivi vsi. Čeprav ne spadamo med tiste, ki sekajo drevesa, uporabljamo stvari, za izdelavo katerih je bilo treba uničiti kos dragocene gozdne površine (Asimov 1996).«

3. Ali se lahko strinjamo s tem, kar pravi Asimov? Zakaj? Ali je mogoče drugačno mnenje?

B. Dilema

4. Zakaj Asimov sploh govori o izginjanju deževnega gozda? Ali pomeni to izginjanje kakšen problem. Zakaj je to problem?

5. Asimov navede tri vidike, zaradi katerih je gozd dragocen. (Na tej točki lahko učitelj napravi delovni list, na katerem so vsi vidiki predstavljeni, nakar učencem zastavi vprašanje, v čem se ti vidiki razlikujejo itd.)

Deževni gozd je pomemben, ker je:		
<i>Zakladnica življenja</i>	<i>Bogastvo Zemlje</i>	<i>Skrbnik ravnotežja</i>
Na nekaj arih deževnega gozda lahko raste na stotine drevesnih vrst. Na enaki površini listnatega gozda raste le nekaj različnih vrst dreves. Na stotine vrst ptičev šviga [...] v drevesnih krošnjah. Po zraku brenči na milijone žuželk. Opice, panterji in mnoge druge živalske vrste si utirajo pot skozi zaraščene veje. [...] (Asimov 1996).	Deževni gozd je tudi bogata zakladnica rastlinskega življenja. Banane, cimet, kava in riž, na primer, zrastejo iz rastlin, ki prihajajo iz deževnega gozda. Te rastline nam dajejo tudi zdravila, s katerimi zdravimo veliko bolezni (Asimov 1996).	Še bolj pomembno pa je to, da rastline vsrkavajo ogljikov dioksid in oddajajo kisik. Zaradi bujne vegetacije je deževni gozd izjemno pomemben, ker uravnava ta dva plina v atmosferi. Brez naravnega ravnotežja bi se naše podnebje otoplilo. To bi prizadelo rastline in živali po vsem svetu (Asimov 1996).

- V čem se razlikujejo posamezni vidiki? Ali je kakšna razlika, če rečemo, da je deževni gozd zakladnica Zemlje ali če rečemo, da je Bogastvo Zemlje?
- Kateri vidik je po vaše najpomembnejši?
- Kakšen je pomen tega, da drevesa vsrkavajo ogljikov dioksid.

6. V drugi knjigi, ki nosi naslov *Ali se naš planet segreva?* Asimov pravi takole:

»Elektrarne in avtomobili vsak dan spustijo v zrak na tone plinov, ki povečujejo učinek tople grede. Segrevanje ozračja lahko pomagata zaustaviti s tem, da porabite manj električne energije in da si namesto avtomobila omislite drugo prevozno sredstvo. Odpeljite se s kolesom, odpravite se peš, avto pa pustite doma. Ugasnite luč, ko greste iz sobe. Prosite starše, naj zmanjšajo ogrevanje ali hlajenje s klimatsko napravo, in tako varčujejo z energijo (Asimov 1996).«

- Zakaj mislite, da Asimov daje vse te napotke? Ali je segrevanje ozračja problem? Kakšen problem pomeni segrevanje? Ali mislite, da je možno, da bi zaradi segrevanja ozračja življenje na Zemlji postalo nevzdržno? Kaj še bi lahko naredili, da bi rešili nastali položaj?

7. Kakšno vezo ima s temi problemi deževni gozd in njegovo ohranjanje? Utemeljite odgovor!

8. Primerjajte svoj odgovor z Asimovimi besedami: **»Ker drevesa vsrkavajo ogljikov dioksid, so naši naravni zavezniki v boju proti segrevanju ozračja (Asimov 1996).«**

9. Ali bi na osnovi dosedanje razprave lahko rekli, da če hočemo obstati (še naprej biti), se moramo potruditi ohraniti nekatere stvari, živeti skromneje in imeti manj? Razložite in pojasnite svoje odgovore.

(Na tej točki lahko učitelj učencem zastavi tudi pisno nalogo, to je, da na zadnje, deveto vprašanje

odgovorijo pisno – v odstavku ali dveh. To omogoča primerjanje pisnih izdelkov in razpravo o njih.)

10. Domača naloga. Posadite drevo. Organizirajte akcijo na šoli, doma, v soseski, med prijatelji!

2. varianta

Anda Gnajc predlaga dilemo med izgradnjo neke stavbe (hotela, žičnice) in ohranjanjem okolja (obale, morja, gozda). Dilema, ki se pogosto pojavlja, je: delovna mesta ali uničeno okolje. Razprava naj pripelje do neke rešitve dileme.

Miša Stržinar omenja, da bi lahko poiskali dilemo iz domačega okolja. K temu dodaja, da bi si (če bi bilo to možno v okviru kakšne medpredmetne povezave) ogledali filma Ala Gore-a *Neprijetna resnica*. Ideja je dobra. Dodajamo le to: če bi dopuščale okoliščine (zlasti čas), bi bilo zanimivo izvesti dve razpravi o izbrani dilemi. Najprej *pred* ogledom filma *Neprijetna resnica* in nato *po* ogledu. Tako bi lahko primerjali sklepa oziroma obe rešitvi dileme in se o morebitnih razlikah (njihovih vzrokih) pogovorili z učenci.

Neža Ritlop predlaga, da učenci napišejo esej – vizijo sveta v prihodnosti z vsemi pozitivnimi in negativnimi posledicami ekonomskega in družbenega razvoja. Za izhodišče predlaga pesem Mateja Bora *Šel je popotnik skozi atomski vek*. Ideja je v redu. Omogoča branje spisov in nato razpravo, podobno zgornji.

Drugo gradivo	<ul style="list-style-type: none">- Državljska vzgoja in etika; učbenik za 8. razred (ur. dr. J. Justin); pogl. <i>Urejanje skupni zadev: vprašanja demokracije</i>.- Milharčič-Hladnik, Mirjam: Državljska vzgoja in etika; učbenik za 8. razred devetletne osn. šole; pogl. <i>Demokracija v šoli in razredu</i>.- Državljska vzgoja in etika; delovni zvezek za 8. razred (ur. dr. J. Justin); pogl. <i>Urejanje skupni zadev: vprašanja demokracije</i>.- Justin, J & Klemenčič E. & Sardoč M. (2007). Državljska vzgoja in etika: Didaktični priročnik za učitelje v 7. razredu osnovne šole. Ljubljana: i2.- Film The Planet (2006), http://www.imdb.com/title/tt0950758/ (2.6.2008)- People and Planet, http://peopleandplanet.org/ (2.6.2008)
Internetni / knjižni kotichek za učence	<ul style="list-style-type: none">- Asimov, Isaac (1996). Zakaj izginja deževni gozd? Zbirka: Vprašajte Isaaca Asimova. Ljubljana: Co Libri.- Asimov, Isaac (1996). Ali se naš planet segreva? Zbirka: Vprašajte Isaaca Asimova. Ljubljana: Co Libri.- Asimov, Isaac (1996). Kaj se dogaja z ozonskim plaščem? Zbirka: Vprašajte Isaaca Asimova. Ljubljana: Co Libri.- Asimov, Isaac (1996). Zakaj odpadki povzročajo probleme? Zbirka: Vprašajte Isaaca Asimova. Ljubljana: Co Libri.- Asimov, Isaac (1996). Zakaj je zrak umazan? Zbirka: Vprašajte Isaaca Asimova. Ljubljana: Co Libri.- Asimov, Isaac (1996). Zakaj so živali ogrožene? Zbirka: Vprašajte Isaaca Asimova. Ljubljana: Co Libri.- Tola, José & Infiesta, Eva (2005). Šolski ekološki vodnik. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.- Costa-Pau, Rosa (1995). Šolska enciklopedija. Ekologija. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.- Gonick, Larry & Outwater, Alice (2001): Okolje v stripu. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.- Kids Do Ecology, http://www.nceas.ucsb.edu/nceas-web/kids/ (2.6.2008)- Ecokids, http://www.ecokids.ca/pub/index.cfm (2.6.2008)- Kids Page, http://www.ecy.wa.gov/programs/swfa/kidspage/ (2.6.2008)- Amazon Interactive, http://www.eduweb.com/amazon.html (2.6.2008)- Ecology Games, http://www.surfnetkids.com/ecology.htm (2.6.2008)- Ekologija, http://www.tiktak.si/podrocje/ekologija (2.6.2008)
Internetni / knjižni kotichek za učitelje	<ul style="list-style-type: none">- Maslin, Mark (2007). Globalno segrevanje: zelo kratek uvod. Knjižna zbirka Kratka, knj. 3. Ljubljana: Krtina.- American Museum of Natural History, http://www.amnh.org/ (2.6.2008)- KidsOLR, http://www.kidsolr.com/science/page12.html (2.6.2008)- Gore, Albert (2007). Neprijetna resnica : svetovna nevarnost globalnega ogrevanja in kako lahko ukrepamo. Zbirka Esenca. Ljubljana: Mladinska knjiga.